

Ily körülmények közt hivatott össze Pozsonyba november 18-kára 1609-ben az országgyűlés, melyet maga a nagy pompával fogadott király nyitott meg, a nemzet képviselőinek örömköltésai közt. Az egyházi elem, erősen sorakozva, jelszóul tűz zászlójára: „minden áron Erdődy Tamás a nádor!” A megyék küldöttei ellenben Thurzó György nevét hangoztatták, erős szívvel és lélekkel. A két elem úgy állt szemközt egymással, mint két ellenséges tábor. A papi elem a királyi előterjesztéseket sürgette mindenek előtt, a KK. és RR. ellenben, minden pontok előtt, határozottan kívánták, sürgették, és követelték a nádor választását.

Igy állván a dolog, alig hogy észrevette magát a papság nagy kisebbségében, azonnal nézetét változtatva, azt kérte a királytól, hogy mondaná ki határozottan, miszerint a jelen viszonyok közt, hogy mindenik félnek elég tétesség, a nádori méltóság ne töltsék be, hanem mint volt Illésházy előtt, csak helyettesítsék, annál is inkább — mondák az egyháznagyok — mivel a nádor házának főtartása oly tetemes költséget emészt fel, melyet most, a többféle szükséges kiadások közt lehetetlen fedezni.

A papi elem ily okoskodása folytán a megyék nemes haragra lobbanna, bátor és nyílt homlokkal a királyra tekintve, azt felelték határozottan: mikép nagyon sajnálják, hogy valahányszor, az ország sarkalatos intézményei forognak kérdésben, a magas papság mindannyiszor, mint egy más háznak fia, ellentábor alkotva, a helyett, hogy összevetett vállal, együtt működne a megyékkel a dolgok, s megzavart rend helyre állítására, külön válnak, ellenszegülnek, más irányt követnek. Midőn azt mondják, hogy sokba kerül a nádori udvar főtartása, azt kell nekik felelni, hogy a más szemében piszkálják a szálkát, magukéban pedig a gerendát sem látják meg; mert hiszen tudva levő dolog, hogy csak ez évben is az esztergomi érsek, több mint 45,000 akó bort vett be és ugyanennyit érő jövedelme volt, sőt a jelen levő országgyűlés alatt is gróf Forgách bíbornok ur, a többi egyháznagyokkal egyetértve, oly nagyszerű vesztegetést viz véghez, hogy ha számosan találkoznának könnyen hívók, és megvásárolhatók, a papi elem könnyen kivihetné, hogy 14 nap lefolyása alatt, egy magyar sem lenne itt stb.

A magas papság a megyék ily és több efféle viszonzását hallván, tágitani kezdett, és hogy terve romjaiból valamit megvédhessen, most már csak azt kérte szelidebb hangon, hogy a nádorválasztás, ne közönséges felkiáltás, hanem a szavazatok összeírása által történjék. Erre a megyék azt felelték: „ez már rendén van, ez már okosan van”. Most kezdetét vette a választás, mely hogy annál ünnepélyesebb legyen, a megyék követői nagy számmal fölállva, a meghatározott rend szerint szavaztak három főurra, ugymint Thurzó György, Erdődy Tamás és Forgách Zsigmond grófokra, kik közül Thurzó György 150 szavazatot nyert, Erdődy csak 53-mat, Forgách még kevesebbet.

A szavazatok ily nyilvánítása után gróf Forgách Ferencz bíbornok kikiáltá nádornak az ország nevében Thurzó Györgyöt, következő rövid tartalmu szónoklattal: „A szavazatok többsége nádornak választá önt, legyen tehát sokáig boldog, és vele együtt legyen sokáig szerencsés az ország is.” E rövid beszéd után a megyék, örömittasan felkiáltva, háromszor mondák egymás után hangosan: éljen, éljen, éljen a nádor!

Az örömn nyilvánítás alatt azonban, egy botrányos jelenet adta elő magát. Ugyanis

a tekintélyesebb főpapok közül egy megfelejtkezve a helyméltóságáról, és magáról is, gunyosan sértő szavakkal illeté az új nádort, a nemzet büszkeségét, mit az egymás mellett álló ifju Thurzó és Zrinyi grófok meghallván, ott mindjárt a helyszínén udvari szolgálók környezetében — egy pofoncsapással utasíták rendre a botránkozató papot ki az ifju grófok szolgálóinak, ezen szent írásbeli hely ismétlése mellett: „jaj a botránkozónak, de jajabb a botránkozótónak,“ egy cseppet sem zugolódva, hogy észre ne vétessek, — egy lépéssel tovább állott.

Ezután a választott nádor, könnyes szemekkel, és megindult hanggal kezdett beszélni, mondván: Ezen fényes, és magas hivatal, nem kérte és nem kereste soha, miután azonban az Isten, és a nemzet választása azt neki megadta, ezennel határozottan nyilvánítja, s az országgyűlés színe előtt szentül fogadja, hogy hatalmával nem él vissza soha, hanem mint a jog, és az igazság hozzák magukkal, azt minden haszon, pártérdek, és nyereség kívánása nélkül, gyakorolni, és mind a fő mind pedig az alrendeknek részrehajlás nélkül igazságot szolgáltatni, legfőbb kötelességének ismeri stb.

Thurzó nádor magas méltóságában mindjárt három kellemetlen esettel találkozott, ugymint I-ör Báthory Zsigmond volt erdélyi fejedelmet illetőleg az adta elő magát Prágában 1610-ben, hogy ez saját udvari mestere által, mintha titokban egyetértene a lengyel királlyal — elárultatván, feb. 17-kén korán reggel, luhokoviczi szállásán a császár parancsa következtében elfogatott, és 50 fegyveres katonával Prágába kísérte. Báthory megsértett büszkesége érzetében azt monda a császári biztosoknak, hogy ő mint volt erdélyi fejedelem, ily lealacsonyító eljárást nem tűrhet, és mint magyar, csupán csak a magyar király, II. Mátyás iránti tiszteletből engedelmeskedik. Vele együtt Marko vajda is, Mihály vajda fia, és Bástya György titoknok is elfogatott, mint bűntárs, és mindketten 10 kocsikíséretében Prágában egy polgári lakosztályba elzáratlak. Ennek híre, villámgyorsan repülve, elhatott Erdélybe, hol Báthory Gábor megunt zaklatásai miatt oly nagy részvétet ébresztett a volt fejedelem balsorsa, hogy sokan Báthory Gábortól elfordulva, újra Báthory Zsigmondot kívánták fejedelmül. A föliratok egymást érték Thurzó nádorhoz, hathatósan kérve és sürgetve, hogy minél előbb a kellő lépéseket Báthory Zsigmond szabadon bocsáttatása iránt megtenni el ne mulasztja. — A másik kellemetlen eset volt a hajduk pártütése, kik Homonnai Bálintot kívánták királynak. — A harmadik azon pontok értelmében történt, melyek Bécsben július 3-ikán II. Mátyás király és a német birodalmi fejedelmi rendek biztosai közt, a magyarok híre tudta nélkül köttetnek. Azon 14 cikkben foglalt egyezés 8-dik pontja így hangzik: „Ő felsége a magyarországi várakat német őrséggel tartozik magrakni, és ezek főtartására megkívántató költséget, a csehek is aránylag tartoznak fedezni.”

Ez a pont annyira nem tetszett a magyaroknak, hogy 15,000 vitéz hajdu, Nagy András vezérlete alatt, erős állásba téve magát, már egész Felső-Magyarországot kezdé elfoglalni.

(Folyt. köv.)

A magyar képviselőház új épülete.

Minden háznak megvan a maga története. Ezredéves alkotmányunk változó viszontagságai alatt egyik helyről a másikra vándorolt országgyűlésünk, s még legállandóbb tanyája volt Budán, a Rákosmezőn s az újabb időkben Pozsonyban, itt is csak ideiglenes hajlékokban. Az 1843.

évi pozsonyi országgyűlés fejezte ki végre azon ohajtását, hogy a haza fővárosában, Pesten állandó országháza építtessék. Ennek folytán jutalomdíjak is tüzetek ki, s mintegy 32 építészeti terv be is küldetett az e célra kinevezett bizottsághoz. Ezen tervek közül — úgy emlékezünk — Feszl építész terve találtatott legalkalmasabbnak s e szerint a díszes országháza a terjedelmes ujtér (most Erzsébetvárosi park) közepén, hol ma az ideiglenes német színház dísztelenkedik, lett volna felépítendő. Ezen építési ügy egyik leghatalmasabb pártfogója gr. Széchenyi István volt, mindamellett az idők akkor nem voltak kedvezők e szép terv teljes megérlelésére s keresztülvitelére. A dolog jobb időkre halasztatott. Az 1847-i országgyűlés ismét a pozsonyi kaszárnya alaku országházban gyűlt össze. 1848-ban Pestre költözött ugyan át, de akkor is csak a városi régi redoute-termekben ütötte fel sátorát. Midőn 1861-ben újra össze voltak hívandók a nemzet képviselői, ezek számára egyszerre két helyiség rendeztetett be, előbb a budai u. n. országház nagy terme, s később, miután a közvélemény a „zárt várban“ tartandó országgyűlés ellen hangosan nyilatkozott, Pesten a nemzeti muzeum dísztereme, mely vendégszerető ajtaival folyvást nyitva tartá a nemzet képviselői előtt, az országgyűlés teljes felosztásáig.

Midőn ez év tavaszán ismét a magyar országgyűlés összehívásának szüksége merült fel, a bár ideiglenes országháza építésének kérdése is újra szőnyegre került. A „Pesti Napló“ egy tárgyavatott cikkben fejtegeté ez építés elhalasztatlanságának szükségét. E felszólalás az egész haza közkirovátát fejezte ki s ez csakhamar illető helyen kellő méltánylatra is talált, mert már aug. 5-én ki lőn adva azon legfelsőbb királyi rendelet, melynél fogva egy ideiglenes országos képviselőház építése haladék nélkül, azonnal foganatba volt veendő.

B. Sennyey Pál tárnok ő exója nagy buzgósággal sietteté ez ügy valósisát. Egy két hét alatt a hely kijelölése, a Pest várossal elintézendő jogi kérdések, tervrajzok kiírása s más efféle előmunkálatok be valának fejezve. A benyújtott pályatervek közül a kormányilag kinevezett bizottság Ybl Miklós ismert derék építészünk tervét fogadta el. Végre szept. 11-én az építési munka is elkezdődött s azóta ernyedetlen szorgalommal, csaknem lázas sietséggel folyton folyik. A kötelező szerződés szerint ez épületnek szombaton, decz. 9-én teljesen készen kell állania. E sietség dacára is az új képviselőház tömör, erős, u. n. nyers téglapépület (Rohziegelbau) lesz, s szolid anyagokból, a technikai szakismeretek teljes felhasználásával fog készülni. Nagy kezességül szolgál, hogy az építés anyagi részét a tevékeny és erélyes Diescher építőmester vállalta el, ki az új vigadó épület, az akadémia palotája s több más újabb emlékszerű épület felállítására körül fényes jelét adta már úgy építészeti képességeinek, mint különösen ügyvezetése erélyének. S szinte lehetlennek látszik, a mit ohajtuk, hogy az új képviselőház, a mint Ybl tervezte, (a mint homlokzatát mellékelt képünk mutatja) mátol (okt. 1) fogva, 70 nap alatt teljesen elkészülve, keblébe fogadhasa a nemzet akkorára összehívott képviselőit — de bizunk a határozott ígéretekben s az ég segítő jó kedvében, mely a roz idő s az elemek alkalmatlan dulásait ez idén talán későbbre fogja halasztani.

Az új képviselőház tehát Ybl terve szerint csinos kül alakban is, u. n. olasz renaissance stílusban fog épülni. A mi ez épület belső szervezetét illeti, az a megállapított terv szerint következőleg lesz berendezve:

A herczeg Sándor-utczában, egy 728 □ ölnyi területen, a nemzeti muzeummal átellenben, hol még néhány hét előtt egy hadiszekerészeti laktanya állt, három hónap alatt felépül az ideiglenes országház, s megnyílnak termei a tanácskozó honatyák számára. Az épület szilárd anyagokból, téglából fog alkototni; a földézet érczemezekből álland. Habár az épület ideiglenes lesz is, külseje mégis szép és díszes lesz. Az épület homlokzatán fog Magyarország címere s a nemzeti lobogó diszelegni. Az ülésterembe a feljártat a képviselők számára üvegfedéllel fűdetik. Ezen feljártat alatt lesz a bemenet a főkapun át az előcsarnokba, hol a kapus lakik.

Ezen előcsarnokon át tíz széles lépcsőn fölfelé haladva egy másik kisebb előterem nyílik, melynek balfelén a képviselők ruhatára s jobbra az első emeleten a bizottmányi termek lesznek. Ezen kisebb előteremből a társalgó-teremmel összeköttetésben álló s a nagy terem hosszában vo-

nuló folyosóra juthatni. A nagy gyűlés-terem az épület közepét foglalja el, s talaja az utca helyszinétől számítva 6' magasabb lesz. A terem hossza 17° 3' 6", szélessége 11° 4' egész négyszögterülete 189°; s így terem a vigadó nagy terménél 29 □ öllel tágasb. Magassága 41' 6". A teremben 462 követ számára lesznek helyek készítve az angol alsóház mintájára. A bejárattal szemben, a terem fenékhosszában álland az elnök, két alelnök, 4 jegyző, végre a 6 gyorsíró emelvénye; az elnöké legmagasabbra emeltetik.

A követek a gyűlési, bizottmányi s társalgási termekbe oly bejáratok s helyiségeken át jutnak, melyek a közönség számára főnhagyott helyiségektől teljesen elkülönítvők. A nagy gyűlés-teremből az elnöki szék mögött a már említett nagy társalgási terembe juthatni, Ettől jobbra van az étterem s csemegetár; balra a hivatalos helyiségek a registratura s az iroda igazgató számára, végre ezekkel összeköttetésben egy társalgási terem. A kisebb előcsarnoktól jobbra van egy szoba

muzeumban tartja, ott a szükséges átalakítások megtétnek, s a rácszatnak az országház felőli részén kapu nyitattik a közlekedés megkönnyebbitése végett.

Egy hős nő az Unio hadseregéből.

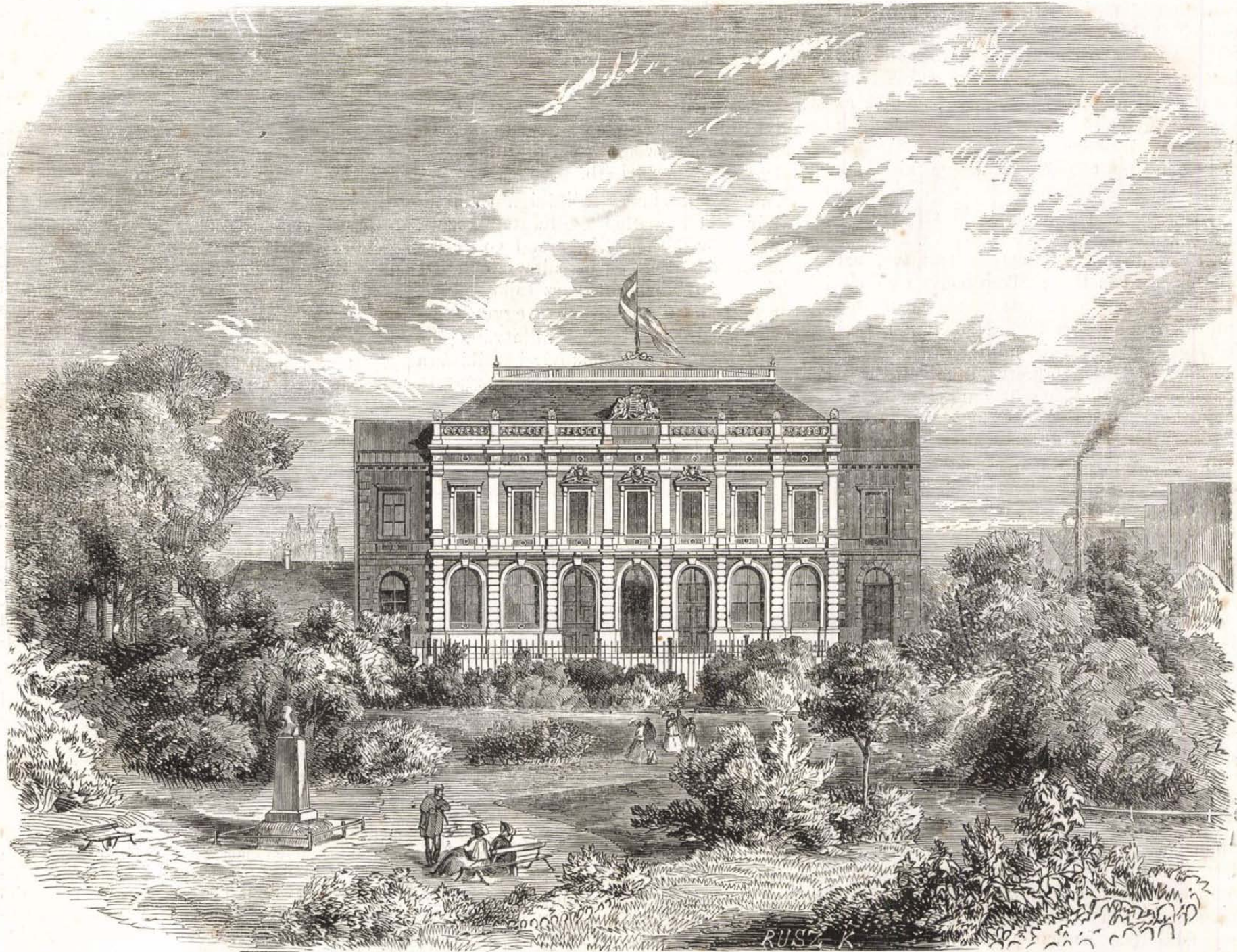
Nem rég egy díszes kiállítású könyv jelent meg Amerikában, mely a még élénk emlékezetben levő amerikai háborúból sok érdekes apró jeleneget sorol elő s nagy figyelem tárgya főleg a miatt, mert benne egy nő, ki a harc kitérésétől kezdve annak végeig hősi részt vett a hadjáratokban, saját harci kalandjait adja elő.

E nő Edmonds Emma, ki bátorsága, vitézsége s az északi hadaknak tett szolgálatai által méltán kivívta magának az egri nevet. Mint betegápoló lépett a hadsereghez, de bátorsága nagyobb szolgálatok tételére is képessé tette, s később mint kém szerepelt a déli hadak erejének és állásának kifürkészésére, s működése oly sike-

volt: „Bizzál Istenben — és tartsd lőporodat szárazon!” Induláskor az egész város összegyűlt, hogy az apa fiától, a testvér testvérétől, s a férj nejétől és gyermekétől bucsut vegyen, talán sokára, talán örökre.

„Ma kaptuk a parancsot az indulásra, — két nap mulva a Potomac-hadsereg uton lesz Bull-Nun felé”, — 1861. jul. 15-kéről csupán e szavak vannak könyvembe följegyezve; de e napok emléke sokkal mélyebben van lelkembe vésvé, sem hogy azt valaha elfeledhetném. Vidáman, a katonai zenekar harsogó zenéje s a katonák honfidalai mellett indult el a sereg, telve lelkesültséggel, telve harcvágygyal; veszteségre nem is gondolt senki.

Három nap mulva hadseregünk már közel volt az ellenséghez. A folytonos utazás sok bajjal járt a nagy melegben. Kevés víz volt a vidéken, sokan eltikkadva maradtak el az uton. Én a tábori lelkész és neje társaságában utaztam, ki szintén betegápoló volt a csatatéren.

A magyar ideigl. képviselőház. — Y. Miklós terve szerint. — (Fénykép után rajzolta Kelety Gusztáv.) — A nemzeti muzeum parkjából tekintve.

előszobával a quaestor, balra egy terem szintén előszobával a ház elnöke számára.

A közönség az országházba két bejáraton át juthat, mely a két kis előterem két végén lesz. Innen a terem karzataira lépcsők vezetnek. A terem végén szintén két lépcsőzet, melyek két külön páholyba vezetnek. A folyosó két oldalán lesznek az árnyékszékek stb. a követek, s a kis előcsarnok két felén a közönség kényelmére. Mig mindezen nevezett helyiségek az épület fenék-szinén lesznek, addig az első emelet utczafeleli része 5 nagy bizottmányi s egy gyorsíró-termet foglal magában.

A terem mindkét felőli hosszában s félmagasságában lesznek a karzatok. Ezek legnagyobb része a hallgatóság számára hagyatik fenn, mindazáltal mindkét felén ezeknek egy külön páholy marad a felsőházi tagok, a hölgyek, újságírók használatára.

A társalgóteremmel egy szabad lépcsőzet által a könyvtár s két nagyobb bizottmányi terem lesz összeköttetésben. Miután a felsőház üléseit a

res volt, hogy közelismerés szerint ő most a yankee-föld legvitézebb hölgye.

E nő képét közölve, nem tartjuk érdektelennek, nehány harci kalandjával, saját előadása nyomán, megismertetni az olvasót.

„Tíz nappal az elnök harcot jelentő kiáltványának kibocsátása után, — ugymond, — Washingtonba utaztam. Amerika egyesült államai, nem szülőföldem ugyan, de kis koromtól kezdve jó ápolóm volt, s nem késtem érte a veszély idején szolgálatomat kormányának fölajánlani. Mint betegápoló a harctéren szolgálatba léptem.

Mindjárt az első hadcsapattal indultam a fölkelők felé. Mily lelkesedéssel lépett minden fegyverfogható ember a szent ügyért küzdő hadsorokba, meglátszott abból, hogy mindjárt az első napokban egy kis városon keresztül vonulva, nem találtunk benne egyetlen családot, melynek valamely tagja a hadsereghez föl ne csapott volna. A város lelkéze meghatóan bucsuzott el az új hadfiaktól, mindegyiket egy-egy új testamentummal ajándékozván meg, melyen a következő fölirat

Este az őrtüzek mellett meglepő volt előttem a tábor kinézése. Sokan irogatni kezdtek, mert ritka katona volt az, a ki nem vitt magával írószereket; sokan áhitattal olvasgattak a bibliából; mások csoportokat képezve beszélgettek, mig némelyek egész nyugodtan aludták álmukat, nem törődve a holnappal. Pedig a tábori orvosok már megtették készülleteiket a közelgő ütközethez s egész kórházakat szereltek föl a sebesülendők számára, a többek közt egy kőtemplomot Centrevilleben.

Még napkelte előtt föl voltak állítva a hadoszlopok Centreville mellett, s a zöld halmokról a hold fényénél, minden dob- vagy trombitaszó nélkül egész csendben megindultak a völgy felé, hol az ellenség tanyázott. A tábori lelkész oly ünnepelesen ült lován, mintha a halál angyalával nézett volna szembe. Az ünnepeyes csendet csak a gyalogság lépteinek tompa moraja s az ágyuk és társzekerek döcögése zavarta meg.

Nemsokára elkezdődött az ütközet. Az első halott egy tüzer volt, kit egy ellenséges bomba